

Михайло Осадчий – українець і вільна людина

22 березня виповнилося 80 років із дня народження Михайла Осадчого (1936-1994) – відомого українського письменника, дисидента, уродженця с. Курмани Недригайлівського району. Його життя – яскравий приклад страдницької долі українця в часи брежнєвського застою.

Осиротіли Суми і Ромни.

*Мов білого гриба,
шукаю українця... –*

писав він у вірші, вилученому в нього під час обшуку. А в автобіографії поет підкреслив: «Моє дитинство і ранню юність густо оточувало етнографічно-побутове українство. Його стихійна любов до України, тягучі спогади умудрених селян про козаччину й українську гетьманську державу назавжди вкарбувалися в пам'яті та вплинули на мій подальший життєвий шлях». Саме загострене почуття своєї українськості та свободи художньої творчості керувало його життєвими вчинками та конструювало те, що ми називаємо долею людини.

Спочатку біографія Михайла складалася стандартно, відповідно до норм успішного советського кар'єрного зростання. У 1958 р. він закінчив Львівський університет за спеціальністю «Журналістика». Розпочав свій трудовий шлях на посаді молодшого редактора ще зовсім молоді Львівської студії телебачен-

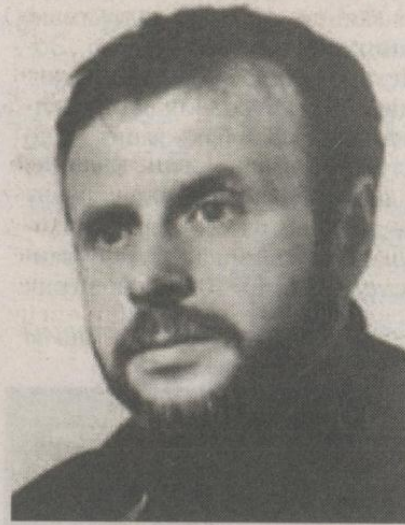
Могила М. ОСАДЧОГО

ня. Потім перейшов на посаду асистента кафедри журналістики ЛДУ. А далі його ще й призначають інструктором із преси Львівського промислового обкому компартії. У 1965 році Михайло захистив кандидатську дисертацію «Журналістська діяльність Остапа Вишні (1919-1933 роки)».

Його заарештували в 1965 році, звинувачуючи у проведенні «антирадянської агітації та пропаганди». Після восьми місяців слідства рішенням суду він був засуджений на два роки таборів суворого режиму. У зв'язку з арештом М. Осадчого московський ВАК не затвердив ухвали вченої ради про захист дисертації. Покарання Михайло Осадчий відбував у мордовському таборі № 11 (с-ще Явас).

Про судилище над ним і його товаришами він добре розповів у повісті «Більмо» (1968 р.), яку потім переклали й видали англійською, французькою, німецькою, іспанською, російською, китайською мовами. Трагічна доля особистості в умовах української бездержавності – ось основний мотив цього художнього твору. В 1974 році серед 102 бестселерів у Франції «Більмо» посіло шосте місце. А в Україні про це ніхто не знав і не видав.

У січні 1972 р. Осадчого заарештували знову і 5 вересня 1972 року на закритому судовому засіданні засудили до семи

років таборів особливо суворого режиму та трьох років заслання. Покарання на цей раз відбував у таборі ЖХ-385/1, с-ще Соснівка, Мордовія. Брав активну участь в акціях протесту – голодуваннях, писав листи і звернення. Заслання відбував у с-щі Милва в Республіці Комі. За що засудили? У 1972 році стався погром опозиційної щодо комуністичного режиму молоді української інтелігенції. Заарештували більше сотні, засудили більше 80 чоловік. Серед них був і Михайло Осадчий. У кримінальній справі зазначалося: «В 1967-68 рр. Осадчий із метою наклепу на радянську дійсність написав повість під назвою «Більмо», в якій шляхом перекручення фактів та зображення осіб, котрі відбували з ним покарання за ворожу Радянській владі діяльність, звів злісний наклеп на органи державної влади, на радянський державний та суспільний лад».

Інакodomства комуністичний режим не терпів.

1978 р. українська діаспора присудила Михайлові Осадчому літературну премію ім. Івана Франка, а в 1979 р. його прийняли у члени Швейцарської філії ПЕН-клубу.

У часи перебудови, коли ідеологічний і кагебістський тиск послабшав, Осадчий у листопаді 1987 року став одним із ініціаторів створення Української асоціації незалежної творчої інтелігенції (УАНТІ). З 1988 р. він став редактором самвидавського журналу «Кафедра».

Письменникові довелося захищати ще одну дисертацію «Українське літературне дисидентство». У 1991 році він захистив докторат у Мюнхенському вільному університеті.

У грудні 1992 року в Україну прийшла звістка, що Міжнародний біографічний центр у Кембріджі (Великобританія) присудив Михайлові Осадчому звання «Людина року 1991-92» та удостоїв його престижного світового призу – «Нагороди ХХ ст. за значні досягнення».

З 1993 року він працював доцентом кафедри історії та журналістики Львівського державного університету.

У 1994 році Михайла Осадчого не стало.

Ось такий він – справжній українець. Наостанок додамо, що одна із невеличких вуличок у м. Суми названа на його честь.

Перший заступник
голови Сумського обласного
товариства «Просвіта»
Віталій ЛАДА